

Hartolan Yhtenäiskoulu

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2026

Hyväksytty Hartolan sivistys- ja hyvinvointilautakunnassa
xx.xx.2026

SISÄLLYS

1 Selvitys Hartolan Yhtenäiskoulun tasa-arvotilanteesta	3
2 Arvio aikaisempaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.....	3
2.1. Oppilaiden kokemukset tasa-arvosta ja turvallisuudesta	3
3 Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi Hartolan Yhtenäiskoulussa	4
3.1 Opetuksen järjestäminen ja oppilasvalinnat	4
3.2 Oppimisen tuki	5
3.3 Oppimisen arviointi	5
3.4 Etninen tausta, kansalaisuus ja kieli	5
3.5 Elämäkatsomus, vakaumus ja mielipide	6
3.6 Sukupuolen moninaisuus ja sukupuoli-identiteetti.....	6
3.7 Vammaisuus ja terveydentila	7
LÄHTEET	7

1 Selvitys Hartolan Yhtenäiskoulun tasa-arvotilanteesta

Hartolassa on yksi koulu, Hartolan Yhtenäiskoulu, jossa opetusta annetaan peruskoulussa vuosiluokille 1-9. Hartolan Yhtenäiskoulu on lähikoulu kaikille hartolalaisille perusopetusikäisille. Koulumme tiloissa on otettu esteettömyys huomioon. Esteettömyys tarkoittaa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön toteutumista niin, että jokainen voi ominaisuuksistaan huolimatta toimia yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Luokittaiset oppilasryhmät ovat sekaryhmiä. Myös käsityössä ja liikunnassa opetusryhmät ovat sekaryhmiä. Vain luokka-asteilla 7-9 tytöt ja pojat opiskelevat liikuntaa useimmiten eri ryhmissä. Hartolan Yhtenäiskoulussa opiskellaan tasa-arvoisesti sukupuolesta, uskonnosta ja etnisestä taustasta riippumatta.

Hartolan Yhtenäiskoululla on käytössä KiVa Koulu -toimenpideohjelma kiusaamistapausten käsittelyyn. KiVa-ohjelman sisällöissä on tasa-arvoperusteista kasvatust materiaalia. Koulun opetussuunnitelmassa ja sen liitteissä on annettu oppilaitoksen turvallisuuteen liittyviä ohjeet ja toimintamalli mahdollisia väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätapauksia varten.

2 Arvio aikaisempaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista

Hartolan Yhtenäiskoulussa on ollut tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma vuodesta 2017 alkaen, ja edellisen kerran suunnitelmaa päivitettiin keväällä 2023.

Suunnitelma on toteutunut pääosin hyvin, mutta joitain kehityskohteita on havaittu. Tasa-arvo koulukuljetuksissa ei ole aina toteutunut, sillä osalla oppilaista on pitkä koulumatka koko ajan. Opetusryhmien jakaminen on tehty pedagogisten perusteiden ja oppilaiden tukitoimet on pyritty järjestämään resurssien mukaan. Hartolassa on hyvät opetushenkilöstöresurssit, mutta sijaisten vähyys on aiheuttanut välillä haasteita opetuksen järjestämisessä. Uskonnolliseen tasa-arvoon ja sukupuolisensitiivisyyteen tulee kiinnittää enemmän huomiota. Jokaisen henkilökunnan jäsenen tulee puuttua rasistiseen ja seksuaalisuuteen liittyvään häiritsevään puheeseen. Oppilaille kerrotaan, mitä sukupuoli tai seksuaalinen häirintä ja rasismi tarkoittavat ja miten niihin tulee reagoida.

2.1. Oppilaiden kokemukset tasa-arvosta ja turvallisuudesta

Oppilaille teetettiin tasa-arvokysely maaliskuussa 2026, ja oppilaskunnalta kysyttiin näkemyksiä suunnitelman päivitykseen liittyen toukokuussa 2026. Pääsääntöisesti oppilaat kokivat,

että heitä kohdellaan tasa-arvoisesti. Kyselyn ja oppilaskuntakeskustelun perusteella persoonaan kohdistuva häiritsevä puhe ja huomauttelu on lisääntynyt. Häiritsevistä puheesta ei kuitenkaan kerrota herkästi koulun henkilökunnalle eivätkä häirintää kohdanneet oppilaat koe henkilökunnan puuttuvan riittävästi häirintään. Toisaalta useimmissa tapauksissa häirintä on loppunut koulun puuttumisen jälkeen.

Muutamissa vastauksissa ilmaistiin, että tyttöjen ja poikien käyttäytymiseen puututaan eri tavalla. Useat kokivat kuitenkin, että eriävä kohtelu riippuu enemmän oppilaan persoonasta ja käyttäytymisestä kuin sukupuolesta.

Oppilaskuntakeskustelussa nousi esiin kokemus siitä, että oppimisen tuki ei jakaudu tasa-arvoisesti isompien oppilaiden kesken eivätkä kaikki saa tarvitsemaansa tukea.

Koulun fyysinen turvallisuus koettiin enimmäkseen hyväksi, mutta turvattomuutta syntyy valvomattomissa tilanteissa aamuisin ennen koulun alkua ja toisinaan rajujen välituntipelien aikana. Kiusaamiseen puuttumisen koetaan vaihtelevan siten, että osa koulun aikuisista puuttuu kiusaamiseen muita tehokkaammin.

3 Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi Hartolan Yhtenäiskoulussa

3.1 Opetuksen järjestäminen ja oppilasvalinnat

Hartolassa kaikki pääsevät lähtökohtaisesti opiskelemaan lähikouluunsa. Koulukuljetusperiaatteet koskevat kaikkia koulukuljetusten piiriin kuuluvia oppilaita. Rehtori voi tehdä harkinnanvaraisia koulukuljetuspäätöksiä. Päätöksessä huomioidaan kunnan koulukuljetusperiaatteet ja perusopetuslaki.

Tarvittava opetusryhmien jakaminen tehdään pääsääntöisesti pedagogisin perustein. Valinnaisaineissa pyritään opetusryhmät järjestämään siten, että mahdollisimman moni oppilaan mieluisimmista toiveista toteutuisi. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti kaikkia oppilaita opinnoissa. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Työtapojen, oppimisympäristöjen ja yhteistyökumppaneiden valinnassa kiinnitetään huomiota sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

3.2 Oppimisen tuki

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämisen lähtökohtana on oppilaan ja opetusryhmän vahvuudet sekä oppimis- ja kehitystarpeet. Samalla huolehditaan siitä, että oppilas kokee, että hänen oppimisensa ja koulukäynnin tuen tarpeensa tunnustetaan ja huomioidaan ja hän saa tarvitsemaansa tukea. Tuen järjestämisessä oleellista on tuen tarpeen varhainen tunnistaminen. Oppimisen tuki järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa opetusryhmässä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa ja suunnitelmallista.

3.3 Oppimisen arviointi

Arviointi perustuu opetussuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseen. Opetuksen tavoitteet ja arviointiperusteet kerrotaan oppilaille. Arvioinnissa ei verrata oppilaiden suorituksia toisiinsa eikä arviointi kohdistu persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Oppilaalle annetaan mahdollisuus osoittaa osaamistaan erilaisilla tavoilla. Käyttäytyminen arvioidaan erikseen, eikä oppilaan käytös vaikuta yksittäisestä oppiaineesta saatavaan arvosanaan. Oppilaalla ja huoltajalle on oikeus saada tietoa opettajalta arviointiperusteiden soveltamisesta oppilaaseen. Perusopetuksen päättöarvosanat annetaan yhdenvertaisin perustein. Koulun sisällä on yhtenäinen arviointikulttuuri, joka perustuu opetussuunnitelmaan.

3.4 Etninen tausta, kansalaisuus ja kieli

Opetus tapahtuu pääsääntöisesti yleisopetuksen ryhmissä. Maahanmuuttajataustaisille oppilaille annetaan mahdollisuuksien mukaan oman äidinkielen opetusta, jotta oma kulttuuriperintö ja äidinkieli säilyisivät. Heille annetaan tarvittaessa opetuskielen tukiopetusta.

Etnisestä taustastaan, kansallisuudestaan tai kielestään riippumatta kaikki ovat samanarvoisia. Oppilaiden, henkilökunnan ja vierailijoiden oikeutta etniseen ja kulttuuriseen identiteettiin kunnioitetaan. Oppilaan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan huomioon opetuksessa ja hänen kieli- ja kulttuuri-identiteettiään tuetaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan tuntemaan, ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen kansalaisen perustuslain mukaista oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin. Tavoitteena on ohjata oppilaita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyttä ja siten vahvistaa oppilaiden kielellistä tietoisuutta ja metalingvistisiä taitoja.

Rasismia ja etnistä syrjintää ei sallita. Tavoitteena on, että syrjintä ehkäistään jo ennalta. Syrjintätapaukset tunnustetaan ja niihin puututaan välittömästi. Monimuotoisuutta arvostavaa ja keskustelevaa toimintakulttuuria kehitetään sekä tuetaan tasa-arvoista kohtaamista ja vuorovaikutusta. Pyritään huolehtimaan tulkkipalveluista, jotta esimerkiksi koulun ja kodin yhteistyötä voidaan toteuttaa oppilaan huoltajan äidinkielellä. Erilaisia ajattelu- ja toimintatapoja

sallitaan ja hyväksytään. Monikulttuurisuutta pidetään positiivisena resurssina, johon erilaiset ihmiset tuovat täydentävää osaamista. Monimuotoista osaamista pyritään hyödyntämään kaikessa toiminnassa.

3.5 Elämäkatsomus, vakaumus ja mielipide

Uskonnollinen tasa-arvo toteutuu siten, että uskonnon- tai elämäkatsomustiedon opetusta annetaan [perusopetuslain](#) määräämällä tavalla.

Koulussa kunnioitetaan ihmisten erilaisia elämäntapoja ja -arvoja. Ilmapiiri on erilaisia vakaumuksia kohtaan avoin ja erilaisiin vakaumuksiin suhtaudutaan yhdenvertaisesti. Syrjintä vakaumuksen perusteella on laissa kielletty. Kiellettyä on myös oman syrjivän käytöksen perusteleminen vakaumuksella. Syrjintä vakaumuksen perusteella tarkoittaa ihmisen elämäkatsomuksellisten arvojen loukkaamista. Koska epäkunnioittava suhtautuminen toisen vakaumukseen saattaa johtua tietämättömyydestä ja ennakkoluuloista, pyritään järjestämään mahdollisuuksia tutustua erilaisiin arvomaailmoihin. Koulussa voi vierailla tasapuolisesti eri elämäkatsomuksellisia mielipiteitä edustavia vieraita kuten esimerkiksi uskonnollisten seurakuntien ja yhdistysten edustajia sekä yhteiskunnallisia järjestöjä. Uskonnollisista tilaisuuksista ja aamunavauksista tiedotetaan lukukauden alussa ja tiedotteissa etukäteen. Huoltajilta kysytään lupa uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistumisesta lukuvuoden alussa.

3.6 Sukupuolen moninaisuus ja sukupuoli-identiteetti

Moninaiselle sukupuolen tai sukupuoleettomuuden ilmaisulle ja sukupuoli-identiteetin kehittymiselle ja sen pohtimiselle annetaan tilaa ja aikaa. Oppilaan, henkilökuntaan kuuluvan ja vierailijan seksuaalista suuntautumista kunnioitetaan. Seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää ei sallita. Seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ennaltaehkäisemisen pohjana on koulun positiivinen, avoin ja salliva ilmapiiri. Erilaisten ihmisten kohtaamisen ja arvostamisen kulttuuria tuetaan ja edistetään, ja henkilökunta ottavat toiminnassaan ja tiedotuksessaan huomioon seksuaalisen moninaisuuden. Seksuaalisesta moninaisuudesta kerrotaan ja keskustellaan oppitunneilla osana opetusta. Arjessa kuunnellaan oppilaan toivetta liittyen hänen kohtelemiseensa, nimellä kutsumiseen ja viittaamisesta sukupuoleen koulun sisäisissä, ei juridisissa rekistereissä olevissa asiakirjoissa.

Sukupuolitietoinen perusopetus tunnistaa sukupuoleen perustuvan ja seksuaalisen häirinnän ja puuttuu siihen myös silloin, kun se kohdistuu sukupuoltaan epätyypillisesti ilmaiseviin.

Sukupuolisensitiivisyys kuuluu luonnollisena osana Hartolan Yhtenäiskoulun opetukseen. Oppilaille kerrotaan, mitä sukupuoli tai seksuaalinen häirintä tarkoittaa ja miten siihen tulee reagoida. Mediakasvatuksen osana opastetaan internetissä tapahtuvan seksuaalisen häirinnän huomaamiseen ja siihen, miten välttyään häirinnältä. Oppilaita kannustetaan kertomaan, jos

huomaa häirintää, joka kohdistuu joko itseen tai toiseen oppijaan. Mikäli oppilas on kokenut sukupuolista tai seksuaalista häirintää, asiassa kuullaan oppilasta huoltajille ilmoitetaan. Oppilas ohjataan oppilashuoltohenkilön luokse, jonka kanssa asia käydään huolellisesti läpi. Mikäli tapauksen luonne vaatii, koulu tekee lastensuojeluilmoituksen ja on yhteydessä poliisiin.

3.7 Vammaisuus ja terveydentila

Ketään ei syrjitä vamman tai terveydentilan perusteella. Ihmisen kohtelu on yhdenvertaista ja asiallista, on sitten kyse psyykkisestä tai fyysisestä sairaudesta tai vammasta. Oppilaalla ja henkilökuntaan kuuluvalla on oikeus päättää, mitä hän kertoo yhteisönsä henkilöille terveydentilastaan tai vammastaan. Asiasta sovitaan aina oppilaan huoltajan kanssa. Koulussa tehdään mahdollisuuksien mukaan erityisjärjestelyjä, joista sovitaan erikseen asianomaisen kanssa. Esteettömyys varmistetaan suunniteltaessa uusia rakennuksia tai peruskorjattaessa vanhoja tiloja. Ovien avautumismekanismit suunnitellaan siten, että kaikki voivat käyttää samoja kulkureittejä. Viestintää kehitetään kaikkien saavutettavaan muotoon.

Esteettömyys tarkoittaa:

- Vaivatonta liikkumista piha- ja paikoitusalueella
- Helppoa sisäänpääsyä rakennuksiin
- Vaivatonta liikkumista ja toimimista oppilaitoksen sisällä, esimerkiksi hissit ja esteettömät wc-tilat
- Hyvää kuunteluympäristöä
- Selkeitä ohjeita ja opasteita

LÄHTEET

Esi- ja perusopetuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma – opas Päijät-Hämeen oppilaitosten käyttöön. Opas on käsitelty seudullisesti Päijät-Hämeen sivistysjohtajien ohjausryhmässä 11.1.2023.

[Esi- ja perusopetuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma -opas110123.docx](#)

Tasa-arvotyö on taitolaji: OPH 2015

Hartolan yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelma. Hyväksytty kunnanvaltuustossa 16.12.2021

[Hartolan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma.pdf](#)